

Informasjonspakke til møtet i Europautvalget fredag 21. september 2012

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget 21. september 2012. Fra regjeringen møter finansminister Sigbjørn Johnsen og utenriksminister Jonas Gahr Støre. Dagsorden for møtet ble sendt Europautvalget 14. september. Utover oversikten over aktuelle rettsakter for kommende møte i EØS-komiteen, og en kort kommentar til hvert enkelt dagsordenpunkt, mottar Stortinget ingen bakgrunnsinformasjon fra regjeringen knyttet til møtene i Europautvalget. Administrasjonens koordineringsgruppe (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonalt sekretariat) har utarbeidet nedenstående bakgrunnsinformasjon knyttet til sakene på dagsordenen, samt til enkelte andre aktuelle saker.

Finansministeren vil etter planen redegjøre for:

- Den økonomiske situasjonen i Europa
- Arbeid med nye kapitaldekningsregler
- Revidert innskuddsgarantidirektiv og forslag til krisehåndteringsdirektiv
- Nytt europeisk tilsynssystem

Utenriksministeren vil etter planen redegjøre for:

- Kypros sitt formannskap
- Direktivet om forsvars- og sikkerhetsinnkjøp
- ESA-sak om kjøpsbetingende konkurranser
- Barnetrygdsaken for EFTA-domstolen
- Åpningsbrev fra ESA om havbruksregelverket
- Norges tilslutning til GMES
- Kvoteforhandlingene for makrell

Om utvalgte rettsakter i EØS-komiteen

- Direktiv om forbrukerrettigheter
- Støtte for eCall-tjenesten i Norge
- Regelverk for bruk av kroppsskannere

Andre aktuelle saker

- De foregående møtene i EØS-komiteen
- Kamp om «grønn» merverdiavgift
- Tollvernet (danske reaksjoner)
- Melding om Arktis og moratorium på olje- og gassvirksomhet
- EUs satsing på blå vekst

Finansministeren vil etter planen redegjøre for:

Den økonomiske situasjonen i Europa

Felles banktilsyn i eurosonen

[Felles banktilsyn i eurosonen](#) var et av temaene da kommisjonspresident José Manuel Barroso holdt sin tredje State of the Union-tale 12. september.

Sentrale punkter når det gjelder et felles tilsyn vil være hvilken myndighet som overføres til det nye banktilsynet, forholdet mellom det nye tilsynet og European Banking Authority (EBA), hva som fortsatt vil ligge til nasjonale myndigheter og hvilke banker de forskjellige tilsynene skal ha ansvar for.

Et felles tilsyn vil kunne innebære en [betydelig maktforskyvning](#) fra nasjonale tilsyn over til Den europeiske sentralbanken (ECB), der tilsynet er tenkt plassert. Det skisseres at land utenfor eurosonen kan delta i samarbeidet på frivillig basis. Ordningen kan være et første skritt mot en tettere økonomisk og politisk union, og det antas at [spørsmålet vil bli gjenstand for krevende forhandlinger](#). Et nytt tilsyn vil også påvirke de eksisterende tilsynene, spesielt European Banking Authoritys virkeområde. I hvilken grad er ennå ikke klart.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre hevdet den 14. september at [en bankunion er den eneste løsningen for kriserammede europeiske banker](#).

Statssekretær Hilde Singsaas i Finansdepartementet sa til Nationen 14. september at det nye [forslaget skal vurderes grundig før de kan si noe om hvordan det vil påvirke Norge](#). «Forslaget er omfattende og reiser en mengde spørsmål, blant annet med tanke på forholdet mellom nasjonal og overnasjonal myndighet.»

Flere land, som Storbritannia, Sverige og Danmark, har flagget at de er [skeptiske til å overføre makt](#) fra nasjonale myndigheter til sentralbanken og tilsynet. Storbritannia ønsker heller at EBA skal beholde sin myndighet. Tysklands finansminister Martin Schäuble og Sveriges finansminister Anders Borg mener at [etableringen av et felles tilsyn vil ta tid](#), og at det må være rom for nasjonale tilpasninger, for Sveriges del når det gjelder [kapitaldekningskrav, bruk av svenske fondsmidler i andre land og banktilsyn](#). Uttalelser fra Borg 14. september om at han vil søke bred støtte i Riksdagen når spørsmålet om medlemskap i bankunionen skal avgjøres, [tolkes som at Sverige nok blir med](#). Samtidig er Borg klar på at [Sverige stiller klare krav for å delta](#).

Danmarks ervervs- og vekstminister, Ole Sohn, uttalte at [Danmark vil delta i et felles tilsyn](#) dersom tilsynet er like strengt som det danske tilsynet. Sentralbanksjef Nils Bernstein har flagget at [landet deltar dersom finanstilsynet gir eurosonebankene den troverdigheten som skal til](#).

[Finlands finansminister Jutta Urpilainen](#) sa 15. september at landets standpunkt ikke er klart ennå.

[Rådspresident Herman Van Rompuy](#) understreket 7. september at man må finne en balanse mellom det nasjonale tilsyn skal overvåke og større samordning av finanspolitikken i eurosonen. Barroso har tidligere understreket [behovet for et tilsyn som har større myndighet](#) enn det

de nasjonale tilsynene har i dag. Det er for øvrig store variasjoner mellom medlemslandenes tilsynsmyndigheter.

Schäuble mener at [tilsynet bør konsentrere seg](#) om de bankene som kan utgjøre en samfunns-økonomisk risiko. Kommissær for det indre marked, Michel Barnier, har uttalt at tilsynet skal dekke alle banker: «*We know that all banks can cause problems*», ifølge Financial Times 10. september.

Barroso vurderer det slik at ECB holder seg innenfor sitt mandat, og forbundskansler Angela Merkel har sagt seg enig.

Andre tema i Kommisjonens forslag er et felles bankgarantifond, kapitalkravregelverk og et krisehåndteringsregelverk. Financial Times skrev 13. september at et veikart for bankgarantifond etter planen skulle legges fram 19. september, men at signaler fra Berlin i beste fall forsinker framleggelsen.

Den europeiske sentralbanken åpner for kjøp av statsobligasjoner

Den 6. september kunngjorde Mario Draghi at Den europeiske sentralbanken (ECB) vil kunne kjøpe et [ubegrenset antall «steriliserte» statsobligasjoner](#) med en løpetid på ett til tre år, kalt Outright Monetary Transactions (OMT). Sterilisering betyr at sentralbanken vil kjøpe statsobligasjoner fra land med høy gjeld og samtidig kjøpe mindre av andre papirer. På denne måten blir pengemengden i eurosonen ikke påvirket, og man unngår det som ellers vil kunne skje: at for mange penger i omløp på sikt fører til prisstigning. Landene må be formelt om hjelp og godta strenge krav til den økonomiske politikken dersom støttekjøp skal være aktuelt.

Tysklands sentralbanksjef og medlem av ECBs styre, Jens Weidmann, har uttrykt [stor skepsis til om dette vil hjelpe på sikt](#).

[Statsminister Jens Stoltenberg kommenterte saken slik](#): «*Det at en sentralbank kjøper statsgjeld løser ikke det fundamentale problemet at statene har for store underskudd, men det bidrar til å redusere rentene slik at en får det litt lettere med å betjene en stor gjeld. Det gir noe lengre tid til å komme seg ut av krisen.*»

Tysk forfatningsdomstol godtar redningsplan

Den tyske forfatningsdomstolen avgjorde 12. september at [Tyskland kan delta i det permanente krisefondet](#) ESM (European Stability Mechanism) og finanspakten på visse betingelser, blant annet at den tyske andelen i fondet ikke overstiger 190 milliarder euro uten godkjenning fra Forbundsdagen. Domstolen presiserer at taushetsplikten som ESMs ansatte har, ikke må komme i veien for at Forbundsdagen og Forbundsrådet holdes grundig informert. I tillegg må den tyske regjeringen forsikre seg om at det fins muligheter for å trekke seg ut om tyske interesser er truet.

Spekulasjoner om traktatsendring

Det har vært spekulasjoner om hvorvidt forbundskansler Angela Merkel [ønsker en traktatsendring](#) som tar høyde for en tettere union som en følge av finanspakten. Kommisjonspresident José Manuel Barroso har også gitt uttrykk for at [krisen i eurosonen vil kreve en traktatsendring](#) som overfører mer makt til europeiske institusjoner.

Forslag om tiltak mot rentemanipulasjon

Europakommisjonen har lagt fram forslag til endringer i to rettsakter: en forordning om [inn-](#)

[sidehandel og markedsmanipulasjon](#) og et direktiv om [strafferettslige sanksjoner knyttet til innsidehandel og markedsmanipulasjon](#).

I Kommisjonens [pressemelding](#) legges det vekt på at begge rettsaktene må ses i sammenheng med den såkalte [LIBOR-skandalen](#). Opprinnelig ble forslag til forordning og direktiv om strafferettslige sanksjoner for innsidehandel og kursmanipulasjon lagt frem i oktober 2011, men opprullingen av LIBOR-saken har gjort det nødvendig med nye tiltak mot rentemanipulasjon i hele EU.

De foreslåtte endringene innebærer at både forordningen og direktivet vil omfatte alle referanserenter og -priser. Kommisjonen vil ikke fastsette en minimumsstraff knyttet til brudd på regelverket nå, men krever at den enkelte medlemsstat innfører strafferettslige sanksjoner for manipulasjon av referanserenter og -priser.

Rettsaktene er sendt Stortinget i tråd med ordningen hvor Stortinget mottar Europakommisjonens lovforslag via EFTA-sekretariatet i Brussel.

Felles finansskatt

Det har vist seg å være vanskelig å innføre en felles finansskatt (FTT) i EU, selv om temaet har gått igjen på mange møter i flere år. [Frankrike innførte skatt](#) på 0,2 prosent ved kjøp av aksjer i utvalgte bedrifter fra 1. august. Ni til tolv land vurderer å samarbeide om å [innføre denne typen beskatning](#), «enhanced cooperation», som kanskje kan vedtas allerede i desember 2012, blant andre Tyskland, Frankrike, Belgia, Østerrike, Italia, Spania og Hellas.

Hellas

Den såkalte troikaen (representanter for EU, ECB og Det internasjonale pengefondet (IMF)) besøkte Hellas 11. september for å se om landet klarer å følge alle de kravene som kvalifiserer til krisehjelp. IMF har signalisert at det kan være [grunnlag for å gi Hellas noe mer tid](#) til å innfri kravene knyttet til kriselån. Den europeiske investeringsbanken (EIB) har gitt Hellas tilsagn om lån på opp til 750 millioner euro til investeringer innen samferdsel, energi og utdanning, ifølge Europolitics 14. september.

Spania

I Spania sliter regjeringen med å få regionene til å føre en stram finanspolitikk og holde budsjettene, samtidig som regionene ønsker at regjeringen skal søke om krisehjelp fra EU. Det spekuleres i [om Spania vil komme til å måtte be om hjelp](#). Forhandlinger med ECB og IMF om et treårig støtteprogram for landet er i gang, men statsminister Mariano Rajoy er klar på at han vil ha betingelsene klart for seg først.

Kypros, Portugal, Italia og Irland

Kypros [forhandler med troikaen om et kriselån fra EU](#).

Portugal anses å være på rett vei og har fått positiv omtale fra IMF nylig, ifølge Financial Times 13. september. Det er verdt å merke seg at statens lånekostnader fortsatt er høye.

Italia har hatt høy statsgjeld lenge, men har oppnådd bedre balanse, med overskudd før rentebetalinger på statsgjelden, ifølge Financial Times 9. september. Statsminister Mario Monti har likevel hatt problemer med å få vedtatt innsparingspakker.

Irland er på god vei ut av krisen, særlig dersom de får hjelp til å [rekapitalisere bankene](#).

Manglende vekst

Det internasjonale pengefondet (IMF) skrev i [World Economic Outlook Update](#) 16. juli at den manglende veksten i eurosonen er en viktig faktor når det gjelder manglende vekst i verdensøkonomien. I EU var det ingen vekst i første kvartal, i andre kvartal krympet økonomien med 0,2 prosent. Skjer dette også i tredje kvartal, er EU inne i det som defineres som en resesjon – to påfølgende kvartaler med økonomisk tilbakegang. [Sverige](#) var det landet i EU som hadde høyest vekst i andre kvartal med 1,4 prosent.

[OECD](#) antar at resesjonen i eurosonen vil vare ut året, også i Tyskland.

Arbeidsledighet

I juli lå arbeidsledigheten i EU på 10,4 prosent og i eurosonen på 11,3 prosent. Spania 25,1 prosent) og Hellas 23,1 prosent i mai) topper statistikken, mens Østerrike (4,5 prosent), Nederland (5,4 prosent), Tyskland og Luxembourg (begge 5,5 prosent) har lavest ledighet, ifølge [Eurostat](#). For Norge er tilsvarende tall for juni 3 prosent, ifølge [Statistisk sentralbyrå](#). Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm har understreket at [Norge ikke er immun mot krisen på det europeiske arbeidsmarkedet](#).

Norge

Øvre grense for Bankenes sikringsfond

Finansdepartementet foreslår å [avskaffe øvre grense for størrelsen på Bankenes sikringsfond](#). Målet er at fondet bygges opp slik at det bedre blir i stand til å håndtere problemer i større enkeltbanker og problemer som rammer flere banker samtidig. Saken ble sendt ut på høring med frist 6. august. Noen av høringsinstansene peker på at saken bør vurderes i sammenheng med EUs og Banklovkommisjonens arbeid om krisehåndtering og sikringsfond. [Norges Bank](#) støtter forslaget, mens [Nærings- og handelsdepartementet](#) mener at dette vil kunne føre til at norske og utenlandske finansinstitusjoner konkurrerer på ulike vilkår.

Styringsrenten fast

[Norges Bank beholdt styringsrenten på 1,5 prosent](#) 29. august. «Det går fortsatt godt i norsk økonomi, men inflasjonen er lav. Ute er veksten svak og rentene er svært lave. På denne bakgrunn holder vi styringsrenten uendret på 1,5 prosent», sa visesentralbanksjef Jan F. Qvigstad. Men han sa også at sentralbanken er [bekymret over den høye gjelden i norske husholdninger](#), først og fremst drevet av relativt raskt stigende boligpriser. Gjeldsgraden vokser raskere enn inntekten.

Ifølge [Finanstilsynets pressemelding 29. august](#) har norske banker styrket soliditeten det siste året.

Viktige datoer framover

- 8. oktober: Finansministrene i eurogruppen møtes for å diskutere eventuell utbetaling av kriselån til Hellas.
- 9. oktober: Finansministtermøte i Luxembourg
- 18. og 19. oktober: Toppmøte i Brussel. Frankrike og Tyskland har [etablert en arbeidsgruppe](#) som skal se på sider ved krisen i EU, som en forberedelse til møtet. Til dette toppmøtet skal interimrapporten basert på [Towards a Genuine Economic and Monetary Union](#) være klar. Rådsresident Herman Van Rompuy vil før toppmøtet [konsultere både medlemsland og Parlamentet](#).

- November: Ekstraordinært toppmøte planlegges. Tema skal være langtidsbudsjettet 2014-2020 (Multi-Annual Financial Framework), styrking av den økonomiske og monetære union (ØMU) og arbeidet med et sentralt banktilsyn.
- 13. og 14. desember: Toppmøte i Brussel: Den endelige rapporten basert på interim-rapporten fra oktober skal være klar.

Arbeid med nye kapitaldekningsregler

De nordiske finansministrene besluttet 2. juli å be de nordiske tilsynssjefene om å se på en [felles implementering av det nye regelverket om likviditetskrav – CRD IV](#). En nordisk arbeidsgruppe avga [Basel III-rapporten](#) om CRD IV-regelverket til landenes finansministre 13. juni.

[Europakommisjonens forslag](#) lagt fram i 2011 og inneholder blant annet et strengere minstekrav til ren kjernekapital på 7 prosent, og, for de største bankene, en ren kjernekapital på 9 prosent fra 1. juli 2012.

Det springende punktet er at noen medlemsland ønsker å ha muligheten til enda strengere krav enn det EU legger opp til. Det gjelder blant andre Sverige, Storbritannia og Polen. Frankrike, Italia, Østerrike og Luxembourg ønsker derimot så liten fleksibilitet som mulig.

Hovedpunktene i Basel III-rapporten er at de nordiske landene bør se på en felles forståelse av nye EU- og EØS-regler om likviditetskrav, at man bør etablere et system for gjensidig anerkjennelse av kapitalkrav i Norden og at landene bør samarbeide om felles kriterier og lik praksis for beregning av kapitalkrav. Norge, Island og Liechtenstein uttalte seg i en [felles EFTA-kommentar](#) i januar, der landene ønsker å beholde et nasjonalt handlingsrom som gjør det mulig å ha de over nevnte strengere kapitalkrav dersom det er nødvendig. Det pekes på at denne typen beslutninger bør ligge på nasjonalt nivå.

I Norge er det gjennomført to høringer om CRD IV, [høring om utkast til lovregler om CRD IV](#) og [høring om makroovervåking](#). Sakene er under arbeid i Finansdepartementet.

Sveriges finansminister, Anders Borg, sa seg [delvis fornøyd med at Sverige vil få muligheten til å kreve høyere egenkapital](#) for svenske banker fra 2015, men Sveriges riksdag har sendt en [grunnlagt uttalelse](#) om at de nye reglene er i strid med nærhetsprinsippet, noe også Storbritannia og Frankrike har gjort.

Den svenske regjeringen har nylig nedsatt et [utvalg som skal se på implementeringen av CRD IV i svensk lovgivning](#). Utvalget har frist 1. oktober.

Ulike syn i Kommisjonen, Rådet og Europaparlamentet, spesielt om hvorvidt krav og tiltak skal fastsettes sentralt og være harmoniserte, «single rule book», eller bestemmes av nasjonale myndigheter, har ført til at saken har tatt tid. Det ventes at [endelig beslutning i Parlamentet kan skje 21. november 2012](#), men med kunngjøringen om nytt tilsynsansvar for ECB, en ambisjon om å sikre en konsistent tilsynspraksis og arbeidet med innskuddsgarantidirektivet antas det at mye arbeid gjenstår mellom partene for å sikre et harmonisert regelverk gjennom CRD IV.

European Banking Authority (EBA) [venter med å offentliggjøre rapporteringsregler for CRD IV](#) i påvente av at kapitaldekningsregelverket ferdigstilles. Rapporteringsreglene er tenkt innført fra 1. januar 2013 med en opptrapping fram mot 1. januar 2019.

Mer om Basel III / CRD IV [her](#).

Innskottsgaranti og krisehåndteringsdirektiva

Spørsmålet om eit norsk unnatak i innskottsgarantidirektivet er framleis uavklart og det har ikkje vore noko utvikling i denne saka i 2012, jf. [omtale i informasjonspakka](#) til europadebat-ten i Stortinget i mai i år. Direktivet blir nå kobla opp mot tre andre framlegg i den såkalla bankunionen. Dette kan føre til ny framgang i saken, men også påverke sjansane for norsk gjennomslag.

Medan Europaparlamentet har gått inn for eit unnatak som vil sikre vidareføring av det norske garantinivået, er det motstand i Europakommisjonen. Det skal heller ikkje ha vore nokon av medlemslanda som aktivt har støtta Noreg i Rådet. Frykt for at bankkundar i EU-landa skal tømme sine konti og flytte midla over i norske bankar («run on the banks») i ein krisesituasjon, skal vere bakgrunnen for at ekspertane i Kommisjonen er skeptiske.

Førebygging, tidleg inngrep og avviklingsverktøy er tre sentrale element i framlegget til [krisehåndteringsdirektiv](#) som kom i juni i år. Framlegget omfattar mellom anna krav til bankane om å utarbeide gjenopprettingsplanar og krav til at styresmaktene skal utarbeide avviklingsplanar. Styresmaktene skal kunne krevje gjennomføring av gjenopprettingsplanar og peike ut ein administrator i ein bank for ein avgrensa periode. Dersom førebygging og tidleg inngrep ikkje fører fram, skal styresmaktene kunne overta kontrollen med institusjonen og vedta avvikling. Framlegget skal sikre felles verktøy for forvaltning av krisebankar, også når desse er grenseoverskridande. Det er lagt opp til styrka samarbeid mellom nasjonale styresmakter og krav om at bankane over ein tiårsperiode skal byggje avviklingsfond på 1 prosent av innskotta. Den finansieringa som allereie følgjer av innskottsgarantidirektivet kan sjåast i samanheng med finansiering under det nye direktivet. Stortinget [fekk tilsendt framlegget](#) til krisehåndteringsdirektiv i sommar.

Framlegget til krisehåndteringsdirektiv blir altså sett i samanheng med innskottsgarantisaka og [framlegget til nye kapitalkrav](#) og [framlegget til felles tilsynsordningar for banker](#). I samband med framlegget til felles tilsynsordningar, oppmoda Kommisjonen Rådet og Parlamentet til å vedta dette framlegget saman med dei tre andre elementa i «bankunionen» i løpet av 2012. Dette verkar ikkje realistisk.

Finansminister Sigbjørn Johnsen har gjennom brev og i fleire møte hatt [kontakt med mange av sine EU-kollegaer](#) om innskottsgarantisaka. Da utanriksminister Jonas Gahr Støre 8. mai i år gjorde greie for saka, sa han at arbeidet med å få gjennomslag er krevjande og at den norske innsatsen nå særleg er retta mot medlemslanda. Det står att å sjå kva gjennomslag argumentet om eit unnatak for Noreg knytt til innskottsgaranti vil få, dersom alle dei fire framlegga nå blir behandla som ein pakke.

Nytt europeisk tilsynssystem

Utenriksminister Jonas Gahr Støre sa følgende om EUs nye finanstilsyn i den europapolitiske redegjørelsen 8. mai: «*tilsynsorganenes adgang til å fatte beslutninger med direkte gyldighet for enkeltelskaper, reiser rettslige problemstillinger som må avklares.*» Konstitusjonelle forhold og behov for tilpasningstekster er en problemstilling også når det gjelder andre av EUs

tilsyn/byråer. Finansnæringens fellesorganisasjon (FNO) understreker at det er viktig at norske myndigheter sikrer Finanstilsynet [en ordnet deltagelse i de europeiske tilsynene](#).

Finansdepartementet har bedt Justisdepartementet om å vurdere det rettslige rundt de nye tilsynene to ganger. I [brev av 8. desember 2010](#) konkluderte Justisdepartementet med at: «Alt i alt er vi tilbøyelig til å anta at [European Banking Authority]-forordningen ikke vil kunne innlemmes i EØS-avtalen uten en tilpasning som ivaretar de konstitusjonelle hensyn». I [brev av 31. august 2011](#) konkluderte departementet med at «en innlemmelse av EBA-forordningen i EØS-avtalen med den foreslåtte tilpasningsteksten kan skje med et samtykke fra Stortinget som er gitt med simpelt flertall, jf. Grunnloven § 26 annet ledd.»

En tilpasningstekst er under arbeid gjennom forhandlinger mellom Norge og EU. I skrivende stund er det usikkert når den vil være klar på grunn av spørsmålet om tilsynenes overnasjonale kompetanse i forhold til Grunnloven.

Finansminister Sigbjørn Johnsen sa i [Europautvalgsmøtet 29. november i fjor](#) blant annet:

«Slik overnasjonal kompetanse som er tillagt et annet EU-organ enn kommisjonen, er relativt nytt, og det er utfordrende selvsagt for EØS/EFTA-landene og strukturen i EØS-avtalen. [...] Det som nå skjer, er at norske myndigheter sammen med Island og Liechtenstein forhandler med EU-siden om en innlemmelse av tilsynsforordningene i EØS [...] Det forhandles nå om utforming av slike tilpasninger for å ivareta hensynet til Grunnloven.»

EUs tilsynsstruktur for finansområdet gjeldende fra 1. januar 2011 består av et europeisk [systemrisikoråd](#) og tre tilsynsmyndigheter (ESA):

- [European Banking Authority](#)/EBA
- [European Insurance and Occupational Pensions Authority](#)/EIOPA
- [European Securities and Markets Authority](#)/ESMA.

Systemrisikorådet skal overvåke på makronivå og vurdere forhold som kan true den finansielle stabiliteten. De tre tilsynsmyndighetene følger hver sin sektor. Det daglige tilsynet med finansinstitusjoner skal fremdeles ligge hos nasjonale tilsynsmyndigheter, men de nye tilsynene skal ha en rådgivende rolle. For mer informasjon om tilsynene, se [informasjonspakke](#) fra 29. november 2011.

Forslaget om et felles banktilsyn antas å endre spesielt European Banking Authoritys virkeområde, se punkt 1 over. I hvilken grad er ennå ikke klart.

Utenriksministeren vil etter planen redegjøre for:

Kypros sitt EU-formannskap

«Kypriotane har ikkje dei administrative musklane som skal til for å fullføre dei her forhandlingane», [sa tidligere landbrukskommisær og dansk venstrepolitiker](#) Mariann Fischer Boel i sin vurdering av Kypros mulighet for å få framdrift i arbeidet med EUs landbruksreform. Flere har vært skeptiske til om Kypros har de nødvendige ressursene som kreves av et land med formannskapsansvar. En reell bekymring i denne sammenhengen var Kypros' egen bankkrise som toppet seg i slutten av juni, og førte til at landet måtte søke om hjelp fra EU. [I følge EUobserver](#) avviste kypriotene imidlertid at problemene i banksektoren skulle få konsekvenser for gjennomføringen av formannskapsprogrammet.

Uansett har Kypros lagt opp til og så langt gjennomført et ambisiøst program som inkluderer en rekke møter både på ministernivå og parlamentarisk nivå. Det er første gang landet har formannskapet siden det ble medlem av EU i 2004, og kypriotene har sett på formannskapet som en historisk mulighet til å markere seg.

Kypros har satt opp [følgende hovedprioriteringer](#) for sin formannskapsperiode:

- *Et Europa som er mer effektivt og bærekraftig.* Dette omfatter EUs langtidsbudsjett, reform av landbrukspolitikken, nytt forskningsprogram, energisikkerhet, bedre infrastruktur og grønn vekst.
- *Et Europa som presterer bedre og har økonomisk vekst.* Dette omfatter bedre økonomisk styring, gjennomføring av 2020-strategien, bedre regulering av finanssektoren og forsterking av det indre marked.
- *Et Europa som er mer relevant for innbyggerne med solidaritet og sosial inkludering:* Dette omfatter tiltak mot ungdomsarbeidsledighet, en felles asylpolitikk, helse, barns livsvilkår og nye regler for personvern
- *Et Europa i verden som er nærmere sine naboer:* Dette omfatter fokus på den sørlige dimensjonen i EUs naboskapspolitikk, pågående utvidelsesforhandlinger, matvaresikkerhet, EUs utviklingsmål og en styrket handelspolitikk.

Den økonomiske situasjonen i Europa er en selvsagt sentral sak på dagsorden. To andre viktige temaer for det kypriotiske formannskapet er forholdet til nabolandene Syria og Tyrkia. Kypros har sett med økende uro på situasjonen i Syria som bare ligger 170 km vest for Kypros. Under det uformelle utenriksministtermøtet som ble avholdt i Pafos 7-8. september, [sto Syria øverst på dagsorden](#). Høyrepresentant Ashton [henviste i Europaparlamentets utenrikspolitiske debatt](#) til resultater fra møtet i Pafos. Kypriotiske myndigheter satte før sommeren i gang med å utarbeide beredskapsplaner i tilfelle det skulle oppstå en akutt flyktningkrise, [ifølge kilder EUobserver har vært i kontakt med](#). Man fryktet en eventuell krise ville vanskeliggjøre arbeidet med å ferdigstille EUs felles asylsystem (CEAS). CEAS skal etter planen være klart i løpet av 2012. Det kypriotiske formannskapet [understreket](#) via sin viseminister med ansvar for EU, Andreas Mavroyannis at de har som mål å fullføre arbeidet med CEAS. To uker ut i Kypros formannskapsperiode [nådde EU enighet](#) om det første av fire lovforslag som må være på plass for å fullføre andre fase i EUs felles asylsystem.

Tyrkia har ved flere anledninger sagt at landet ikke vil forholde seg til Kypros som EU-formannskap. Dette gjør samarbeidet mellom EU og Tyrkia vanskelig på enkelte områder. Fredsprosessen på Kypros er imidlertid i utgangspunktet ikke et tema under formannskapet. Viseminister Mavroyannis, sa i en kommentar til Europolitics at: «[We are going to make every effort to rise above differences of opinion and to reconcile the interests of the 27](#)». Under et besøk til Kypros den 19. mai sa presidenten i Europaparlamentet, Martin Schultz, at han trodde konflikten på øya kom til å sette sitt preg på Kypros' formannskap, men at spørsmålet ikke ville overskygge agendaen for det neste halve året. [Schultz sa videre](#) at «*Turkish threats to boycott the EU Presidency during Cyprus' turn at the helm were unacceptable*».

[Norge er sterkt knyttet til Kypros gjennom EØS-midlene](#), og har lagt opp til bred deltakelse under både uformelle ministermøter samt parlamentariske møter på Kypros. En annen sammenfallende interesse mellom Norge og Kypros er det maritime arbeidet i EU.

Direktiv om forsvars- og sikkerhetsinnkjøp

Direktivet «vil kunne få store konsekvenser for Norge og for den norske forsvarsindustrien», skreiv [Advokatfirmaet Arntzen de Besche](#) i eit nyheitsbrev i fjor, og viste til at mulegheitene for å få på plass gjenkjøpskontraktar ville bli vanskeleg ved norsk implementering av [direktivet om forsvars- og sikkerhetsinnkjøp \(2009/81/EF\)](#).

Direktivet, som er under vurdering i Noreg og dei andre EØS/EFTA-landa, har som mål å skapa ein effektiv europeisk marknad på forsvars- og sikkerhetsområdet ved å etablera ei europeisk lovgivingsramme for inngåing av sensitive offentlege kontraktar om forsvars- og sikkerhetsmateriell.

I [regjeringa sitt EØS-notat](#) står det at norske leverandørar vil mista inntekter frå gjenkjøpskontraktar ved innlemming av det nye direktivet. Gjenkjøp vil seia å stilla krav om at utanlandske leverandørar til det norske forsvaret må inngå avtalar om industrielt samarbeid med norske bedrifter. Ordninga har vore eit viktig næringspolitisk verkemiddel i Noreg (til dømes omtala i [St.meld.nr. 38 \(2006-2007\) Forsvaret og industrien – strategiske partnere](#)).

Gjenkjøpsordninga har blitt brukt som eit verktøy for å sikra norsk forsvarsindustri tilgang til lukka marknader med avgrensa konkurranse mellom nasjonale og internasjonale leverandørar, til dømes i USA, Frankrike, Storbritannia og Tyskland. Statssekretær Roger Ingebrigtsen i Forsvarsdepartementet har vore bekymra for at dei store EU-landa skal halda fram dagens praksis med lukking av marknaden sin, og kommenterte det slik til [NTB i fjor sommar](#): «Worst case-scenariet for Norge er at vi mister gjenkjøp, som har vært bra for oss. Og at vi får mer konkurranse hjemme, men ikke kommer oss inn i de store europeiske landene. Da har vi mye å tape».

I EØS-notatet står det at Forsvarsdepartementet vil leggja til grunn at det, inntil vidare, er rettsleg tilgang til å krevja gjenkjøp overfor tredjeland også i framtida. I utgangspunktet rører ikkje direktivet handelen med land utanfor EØS-området, som USA. Europakommisjonen har heller ikkje tatt stilling til om medlemslanda kan krevja slike gjenkjøp frå tredjeland, men har peika på at dette er indirekte diskriminering av leverandørar i EØS-land. Advokatfirmaet Arntzen de Besche viser til eit [rettleiingsdokument](#) frå Kommisjonen der det kjem fram at gjenkjøp («offsets») ikkje vil vera muleg for innkjøp som blir gjort under direktivet: krav om gjenkjøp er restriktive tiltak som er i strid med dei grunnleggjande prinsippa i EU, fordi det verkar diskriminerande overfor verksemdar frå andre medlemsland og hindrar fri bevegelse av

varer og tenester. I [Prop. 73 S \(2011–2012\) Et forsvar for vår tid](#) ser regjeringa likevel nokre mulegheiter til å halda fram dagens praksis: «Unntak vil fortsatt kunne gjerest i anskaffelser der det foreligger vesentlige nasjonale sikkerhetsinteresser. Det vil også vere mulig å gjere unntak for visse forsknings- og utviklingskontrakter og senere anskaffelser på basis av FoU-samarbeid, samt bilateralt samarbeid med land utenfor EØS-området».

Positive ringverknader av direktivet er at ein open europeisk marknad på forsvars- og sikkerheitsområdet kan sikra økonomiske innsparingar for norske oppdragsgivarar, og at den europeiske marknaden blir meir open for norske leverandørar.

I regjeringas EØS-notat står det at eit vedtak av direktivet vil medføra at forsvars- og sikkerheitsinnkjøp blir regulert på tre måtar etter EØS-avtala:

- Unntatt på grunn av nasjonale sikkerheitsinteresser
- Regulert av det nye direktivet

Vanlege innkjøp som følgjer det ordinære innkjøpsregelverket

ESA-sak om kjøpsbetingede konkurranser

Markedsføringslovens § 18 forbyr bruk av konkurranse hvor deltakelse forutsetter kjøp. Dette er i strid med EØS-avtalen slår EFTAs overvåkingsorgan ESA fast i et [åpningsbrev](#) 13. juni. ESA viser til [direktiv 2005/29 om urimelig handelspraksis](#) og en [EU-dom fra 2010](#), og ber om norske synspunkter innen to måneder.

I forbindelse med [gjennomføringen av direktivet i Norge](#) ble det generelle forbudet mot konkurranser og utlodninger opphevet, og i stedet innførte man et forbud mot kjøpsbetingete utlodninger og markedsføringskonkurranser i forbrukerforhold.

I motsetning til det meste av EUs lovgivning på forbrukerområdet innebærer direktivet om urimelig handelspraksis totalharmonisering, noe som betyr at Norge ikke kan ha regler som avviker fra dem som er gitt i direktivet.

ESA informerte Norge første gang i januar 2012. Ifølge ESAs åpningsbrev inneholdt det norske svaret fra mars i år ingen kommentarer til ESAs foreløpige konklusjon. Den norske regjeringen viste til at Europakommisjonen forbereder en rapport om gjennomføringen av direktivet om urimelig handelspraksis. Dette kan føre til en revisjon, hvor ett av temaene er utlodning. ESA mener en mulig endring i framtiden ikke er relevant. Kommisjonens rapport er forsinket og [et eventuelt forslag til revisjon av direktivet er ventet i 2013](#).

I artikkelen [Fritt fram for lovbrudd](#) fra mars i fjor sier forbrukerombud Gry Nergård at «Det er klart at for oss er det litt håpløst å skulle forvalte en lov som det er heftet en stor usikkerhet ved», og at Forbrukerombudet ikke vil prioritere å forfølge overtreidere.

I [Ot.prp. nr. 55 \(2007-2008\) begrunnet regjeringen](#) det norske forbudet slik:

«Flere høringsinstanser mener en slik regel ikke kan begrunnes i hensynet til forbrukerne. Departementet mener imidlertid at det foreslåtte forbudet møter et reelt beskyttelsesbehov. Konkurranser og utlodninger skiller seg etter departementets mening fra andre former for tilleggssytelser ved at forbrukerne har langt dårligere muligheter til å vurdere verdien av tilleggssytelsen. [...] Det må antas at særlig barn påvirkes av slik markedsføring.

Departementet legger videre stor vekt på at markedsføringsloven her er et supplement til lotteriloven, og at Lotteri- og stiftelsestilsynet mener at det bør opprettholdes regulering også i markedsføringsloven»

Direktivet er også sentralt i to andre aktuelle saker:

- [Helse- og omsorgsdepartementets høring om forslag til ny regulering av markedsføring rettet mot barn og unge av usunn mat og drikke](#). I høringsnotatet står det: «*Det følger av direktivet om urimelig handelspraksis (direktiv 2005/29/EF) at eventuelle slike norske bestemmelser må begrunnes i helsehensyn*». [Næringsmiddelindustrien](#) mener forslaget strider mot EØS-avtalen.
- [Forskriften som forbyr flyselskaper å tilby bonuspoeng på flyreiser innenlands](#) i Norge. I et åpningsbrev 4. juli hevder ESA at dette er i strid med EØS-avtalen, og viser til direktivet om urimelig handelspraksis.

Odd Stemsrud i advokatfirma Thommessen skriver i artikkelen *Forbudte forbud* at regjeringen ikke kan innføre forbudene som er omtalt ovenfor «*ut fra den til enhver tid gjeldende partistrategi*», men må forholde seg til EØS-avtalens regler om at nasjonale restriksjoner må søke et legitimt formål, være ikke-diskriminerende og ikke gå lenger enn det som er nødvendig.

Barnetrygdsaken for EFTA-domstolen

Barnetrygdsaken gjelder «eksport» av barnetrygd i EØS-området til barn som ikke bor fast sammen med den forelderen som arbeider i Norge. EFTAs overvåkingsorgan ESA mener barnetrygdloven er i strid med EØS-avtalen og mener norske myndigheter må utbetale barnetrygd hvis barnet er økonomisk avhengig av forelderen som jobber i Norge. Dette gjelder også barn av skilte par og der foreldre aldri har bodd sammen.

[Departementsråd Harald Nybøen sa til NTB](#) i juni 2011 at det vil være krevende hvis vertslandet må sjekke hvem av foreldrene som er hovedforsørger, og om forelderen som ikke bor i Norge allerede mottar barnetrygd.

[ESA tok saken til EFTA-domstolen i juni i år](#), etter at regjeringen tilbakeviste ESAs siste krav, en grunnlagt uttalelse fra i fjor sommer.

[I EØS-utvalget i oktober i fjor](#) sa utenriksminister Jonas Gahr Støre at: «*Etter vårt syn er norsk lov og praksis i overensstemmelse med trygdeforordningens krav*». Trygdeforordningen innebærer at Norge er forpliktet til å gi EØS-borgere samme sosiale rettigheter som landets egne innbyggere. Rettighetene må som hovedregel tjenes opp på lik linje med landets egne innbyggere, og gjelder ansatte i innenlandsk virksomhet og ikke de som er utstasjonert i Norge. Studenter, pensjonister og andre grensekryssende personer må kunne godtgjøre at de er økonomisk selvforsørgende.

I løpet av sommeren har det vært [politiske innspill til hvordan man kan vri velferdsordninger](#) fra kontantytelser mot tjenester og ytelser som er stedbundne eller mot skattelette/fradrag.

Arbeiderpartiets velferdsutvalg presentert 19. september et forslag til tiltak for å avgrense den økte velferdseksporten, hvor de blant annet foreslår at barnetrygd skal utbetales etter prisnivået i det landet mottakeren bor. Hadia Tajik (Ap) viser til at et en kjøpekraftjustering for Po-

len vil bety en halvering i utbetalingene, fra 970 kr i måneden til 446 kroner. [«Forslaget kan skape strid internt i regjeringa, skriver Nrk.](#)

Åpningsbrev fra ESA om havbruksregelverket

EFTAs overvåkingsorgan ESA mener det norske forbudet mot å eie mer enn 25 prosent av samtlige konsesjoner er i strid med EØS-avtalens regler om fri etablering. Norge må svare på [ESAs åpningsbrev](#) innen 11. oktober. *«Reglene om eierskap er ment som et av våre virkemidler for å opprettholde bosetting, sysselsetting og verdiskaping langs hele kysten [...] Jeg kommer til å jobbe for at vi skal ha regler og incentiver som holder fast ved det differensierte eierskapet vi i dag har i Norge»*, [uttaler fiskeri- og kystminister Lisbeth Berg-Hansen](#).

Saken gjelder forskriften til akvakulturloven om at erverv som gir majoritetsseierskap i mer enn 25 prosent av alle tilgjengelige lakse- og ørretkonsesjoner er forbudt, og man må søke om godkjenning dersom man går over 15 prosent. ESA viser i åpningsbrevet til at det er enig med Norge i at distriktpolitiske hensyn kan rettferdiggjøre restriksjonene, men sier videre at: *«Noreg har ikkje i tilstrekkeleg grad godtgjort at eigarskapsavgrensingane er eigna og naudsynte for å realisere dei legitime distriktpolitiske omsyna som Noreg har fremja»*.

Marin Harvest, som eier 22 prosent av konsesjonene, klaget til ESA i 2010, og etter flere møter og brevvekslinger med norske myndigheter sendte ESA i februar sine foreløpige konklusjoner. I det [norske svarbrevet 16. mars](#) argumenterte Fiskeri- og kystdepartementet for sitt prinsipielle standpunkt om at fiskeri- og havbrukspolitikk ikke er en del av EØS-avtalen. Derimot skulle være det, hevder departementet at forskriften vil være forenlig med EØS-avtalens regelverk *«as it is suitable and necessary in order to fulfill important social objectives related to, inter alia, regional policy and a just allocation of the benefits stemming from the use of common sea area»*.

Rapporten [«Regional verdiskaping i norsk sjømatnæring 2010»](#) ble lagt fram i august. Den er utarbeidet av Sintef på oppdrag av Fiskeri- og kystdepartementet, og konkluderer med at sjømatnæringen, inkludert ringvirkninger, bidrar til betydelig verdiskaping i Nord-Norge, Midt-Norge og på Vestlandet. [Lisbeth Berg-Hansen sier til Bergens Tidende](#) at rapporten støtter argumenter som regjeringen skal gi ESA: *«Rapporten peker på forhold som viser at det også er viktig med et differensiert eierskap. Vi må både ha de mindre lokale eierne som kjøper tjenester lokalt og hegner om lokalt næringsliv. Men vi må også ha større eiere som har større ressurser å sette av til produktutvikling og forskning»*.

Øyvind Kråkås i Salmon Group, et nettverk av små, familieeide oppdrettsselskaper, framhever at dagens regelverk innebærer at det i teorien kan være fire selskaper som driver hele den norske oppdrettsnæringen, og mener at: *«Å avgrense eit selskap sitt løyve til å vekse, er ikkje nødvendigvis god næringspolitikk. Å stimulere til at mange ynskjer å drive og utvikle sine selskap, vil vere det»*.

I artikkelen [«Urimelig EØS-tolkning»](#) viser Peter Ørbech, professor i rettsvitenskap, til EØS-avtalens konkurranseregler som sier at ingen fusjoner eller oppkjøp som gir en enkeltaktør dominerende posisjon i markedet kan godtas. I [et svar fra advokatfullmektig Dag Sørli Lund](#) vises det til at ESA mener at den norske konkurranseloven allerede ivaretar disse hensynene. Norske bedrifter må melde fra og få godkjent fusjoner og oppkjøp som fører til kontroll i andre selskaper.

Norsk tilslutning til GMES

Noreg vil slutta seg til den innleiande driftsfasen av det europeiske jordobservasjonsprogrammet Global Monitoring for Environment and Security (GMES). Det var [meldinga frå nærings- og handelsminister Trond Giske 26. juni](#): «Dette er viktig både for å utøve vår nordområdepolitikk og for å forstå klimaendringene bedre».

Norsk tilslutning vil formelt skje gjennom at programmet blir tatt inn i EØS-avtala, dersom Stortinget gir si formelle godkjenning. Dette inneber at Noreg sluttar seg til GMES for 2012 og 2013, og det er venta ein proposisjon om dette i løpet av hausten.

GMES-programmet er Europas store jordobservasjonsprogram som skal bidra til å dekkja Europas behov for informasjon knytt til mellom anna klimaendringar, havovervaking, nødhjelp og samfunnssikkerheit. Med store havområde vil Noreg til dømes dra nytte av jordobservasjonssatellittane i programmet, som vil sikra ei effektiv og kostnadssparande overvaking av tynt trafikkerte havområde. «Norsk deltakelse gjør at vi kan påvirke programmet til å dekke våre behov, ikke minst i nordområdene», kommenterte Giske.

I tillegg til at Noreg no får tilgang til å påverka styringa av GMES, vil norsk industri kunna konkurrera om leveransar til programmet, som skal bestå av fleire satellittar, bakkeinfrastruktur og informasjonstenester. Sju satellittar er allereie under bygging – den første skal etter planen skytast opp i 2013. I august kom det fram at [Kongsberg Satellite Services \(KSAT\) vann ein slik GMES-kontrakt](#), verd 200 millionar kroner, som handla om å lasta ned og behandla data på anlegget Svalsat på Svalbard.

I perioden fram til 2013 er GMES finansiert med midlar frå det sjuande rammeprogrammet og Den europeiske romorganisasjonen (ESA), og Noreg har deltatt i utviklinga. Spørsmålet om norsk deltaking etter 2013 må avgjerast av Stortinget gjennom ei separat avgjerd på eit seinare tidspunkt. I [Næringskomiteens si budsjettinnstilling for 2012](#) blei det peika på at EU gjennom Lisboa-traktaten har fått ei sentral rolle i europeisk rompolitikk. Det kan skapa utfordringar for Noreg, som kanaliserer sitt samarbeid gjennom ESA. [BBC](#) skreiv i vår at eit fleirtal av EUs medlemsland ville ha finansieringa av GMES som del av [EUs langtidsbudsjett](#) (2014-2020), og at Europaparlamentet støtta ønsket. Dette er i strid med kommisjonsforslaget frå november i fjor som la opp til at medlemslanda skulle bidra til eit finansieringsfond utifrå bruttonasjonalinntekta (BNI), der det også blei opna for at tredjeland kunne delta i fondet.

Kostnaden for norsk deltaking i GMES ut 2013 er rekna til om lag 29 millionar kroner. Avdelingsdirektør Bo Andersen ved Norsk romsenter etterlyste sterkare norsk satsing på mellom anna GMES i [Klassekampen i fjor](#): «Som storbruker av rommet, et høyteknologisk samfunn og et ytterst rikt land er det viktig at vi også yter vår skjerv i det internasjonale samarbeidet. [...] Norge dekker om lag 2 prosent av kostnadene i noen europeiske program, men er ofte den største brukeren av informasjon. [...] Dersom vi blir oppfattet som gratisspassasjer vil det gå ut over vår troverdighet som miljønasjon og sette vår tilgang på nødvendig informasjon i fare. Det vil ikke bli forstått at Norge ikke deltar på solidarisk nivå i samarbeidsprogrammer verdens rikeste land har tydelig mer nytte av enn de andre partnerne. Dette gjelder for eksempel navigasjonsprogrammet [Galileo](#) og ovennevnte GMES».

Kvoteforhandlingene om makrell

«Vi er meget skuffet over at det ikke ble et resultat fra dagens ministermøte om forvaltning av makrellen. Vi vil fortsette å arbeide nært sammen om denne sentrale saken, og bruke alle nødvendige virkemidler» sa EUs kommissær for maritime saker og fiskeri Maria Damamaki og fiskeri- og kystminister Lisbeth Berg-Hansen i en [felles pressemelding](#) 5. september. Uttalelsen kom i kjølvannet av resultatløse forhandlinger om ny kvoteavtale om makrell mellom Norge, EU, Island og Færøyene som fant sted i London i starten av september. Tross at partene står langt fra hverandre er det imidlertid enighet om å fortsette dialogen under høstens kyststatsforhandlinger.

De pågående makrellforhandlingene mellom Norge, EU, Island og Færøyene har flere ganger endt uten resultater. Ifølge Fiskeribladet Fiskaren vil konsekvensene bli et overfiske på 300 000 tonn i 2012. Fiskeriminister Lisbeth Berg-Hansen har ved flere anledninger [etterlyst reell vilje](#) til kompromiss fra Island og Færøyene, og sa videre i et [innlegg i Europaparlamentet](#) at: «Jeg anerkjenner at Island og Færøyene har rett til en større andel av makrellkvoten, men mener det er uakseptabelt når de ensidig har gitt seg selv kvoter som tilsvarer mer enn 45 % av det bærekraftige uttaket». Islandske myndigheter mener viljen til kompromiss er til stede, men at Norge og EU viser liten fleksibilitet i møte med Island og Færøyene. I etterkant av møtet i London sa Islands minister for industri og innovasjon Steingrímur J. Sigfússon [at han var forbauset over den norske fiskeriministerens holdning](#).

Som en følge av makrellstriden la Europakommisjonen tidligere i år fram et forslag til en forordning som gir Kommisjonen selv myndighet til å iverksette en rekke tiltak mot tredjeland som tillater et ikke-bærekraftig fiske. Europaparlamentets [fiskerikomite behandlet saken](#) før sommeren og vedtok å utvide sanksjonene til å omfatte all handel med fisk og fiskeprodukter. [Saken ble plenumsbehandlet den 12. september](#) og tiltakene fikk full støtte fra Europaparlamentets medlemmer. Saksordfører Pat the Cope Gallagher sa i forbindelse med plenumsbehandlingen at: «Forordningen kan anvendes mot ethvert tredjeland, men situasjonen i den nordøstlige del af Atlanterhavet er af umiddelbar bekymring for os alle.» Det er forventet at Rådet vil gjøre sitt vedtak i saken relativt snart og at forordningen vil bli publisert kort tid etter, trolig i løpet av oktober. Det er videre mulig at Kommisjonen vil legge fram sanksjoner allerede i slutten av oktober.

Norge har fulgt sanksjonsarbeidet i EU med interesse, og har sagt at det er viktig at eventuelle sanksjoner er i tråd med WTO-regelverket. Island har på sin side uttrykt bekymring for vedtaket i fiskerikomiteen og mener det er i strid med EUs internasjonale forpliktelser. Det vises spesielt til EØS-avtalens protokoll 9, som i hovedsak omhandler regler om handel med fisk og andre produkter fra havet.

Om utvalgte rettsakter i EØS-komiteen

Direktiv om forbrukarrettar

Direktivet om forbrukarrettar (2011/83/EU) er klar for behandling i EØS-komiteen, dersom det kjem samtykke frå Stortinget. Målet med direktivet er å auka forbrukarvernet i heile EU og få på plass like reglar slik at handel på tvers av landegrensene skal vere lettare for både forretningsdrivande og forbrukarar.

Direktivet omfattar mellom anna reglar om informasjonskrav ved forbrukarkontraktar og angarerett ved fjernsal og sal utanfor fast utsalsstad (til dømes telefonsal og internettsal). I [informasjonen til møtet i Europautvalet \(side 9-10\)](#) står det at direktivet vil medføre store end-

ringar i angrerettlova, eventuelt i ei heilt ny lov. I tillegg vil direktivet ha innverknad på forbrukarkjøpslova, men også på grunnleggjande og allmenne kontraktrettslege prinsipp.

Økonomiske og administrative konsekvensar av nye reglar i direktivet skal ikkje vera greidd ut i detalj, men næringsdrivande må truleg gjera tilpassingar i sine rutinar for marknadsføring og sal. På den andre sida vil like reglar i Europa føra til forenkling for dei som sel til andre land.

Det har vore gjennomført omfattande konsultasjonar med ulike partar i Noreg. Forbrukarsida har vore skeptisk til at forslaget inneber totalharmonisering. Men i direktivet som ble vedtatt er sentrale område som urimelege avtalevilkår og mesteparten av reglane om forbrukarkjøp av varer tatt ut. Det gjer at ein kan halda på norske reglar på desse områda, noko forbrukarsida er nøgd med. Spesialutvalet for forbrukarsaker har også behandla saka, og fann direktivet EØS-relevant og akseptabel. Næringslivet har helst støtta direktivforslaget så lenge det inneber totalharmonisering og dermed gir like reglar i alle EU-land.

Støtte for eCall-tjenesten i Norge

Kommisjonsrekommendasjonen er første steg i arbeidet med å innføre et system for automatisk nødansrop fra biler som har vært innblandet i ulykker, såkalt eCall. Innføring av eCall berører personvernaspekter og vil ha budsjettmessige konsekvenser. (Se side 56 [i oversikten over rettsakter sendt Europautvalget](#)).

Regjeringens EØS-notat konkluderer med at det ikke er nødvendig å ta forbehold om Stortingets samtykke:

«Det er foretatt en særlig vurdering av hvorvidt eCall-rekommendasjonen krever art. 103-forbehold og innhenting av Stortingets samtykke pga. mulige økonomiske forpliktelser for Norge i fremtidige år. Departementet mener imidlertid det ikke er behov for dette, da rekommandasjonen er en ikke-bindende rettsakt som tillater nasjonal handlefrihet. Videre ligger tidspunktet for iverksettelse av eCall på det nåværende tidspunkt langt frem i tid (implementeringsfrist 31. desember 2014). Det legges til at det innen denne tid mest sannsynligvis vil foreligge et direktiv om eCall som vil være EØS-relevant og følgelig vil bli vurdert for innlemmelse i EØS-avtalen. Det vises også til, som nevnt ovenfor, at kostnader knyttet til iverksettelse av eCall vil måtte håndteres i de ordinære budsjettprosessene».

[Norge undertegnet i juni 2006 et \(ikke-bindende\) Memorandum of Understanding](#) om å få på plass eCall. Rekommandasjonen som nå skal til behandling i EØS-komiteens er et virkemiddel for å få forgang rundt implementering av eCall. Det er forventet at Kommisjonen vil legge fram et eget direktiv. [Europaparlamentet vedtok 3. juli en resolusjon](#) om at alle nye biler i EU skal være utstyrt med eCall innen 2015. Resolusjonen er et innspill til det forventede lovforslaget fra Kommisjonen.

Målet med eCall er å redusere personskader og spare menneskeliv. Tjenesten skal fungere som et europeisk nødansropssystem som ringer opp nærmeste nødmeldingssentral ved en trafikkulykke. Anropet skal inneholde geografisk posisjon, kjøreretning, identifikasjon av kjøretøyet og informasjon om hendelsen. eCall-tjenesten skal fungere uansett hvor ulykken inntreffer, også utenfor det landet der kjøretøyet er registrert. Det er en forutsetning at personvern hensyn skal ivaretas. Avtaler og rutiner for sending av kjøretøydata på tvers av landegrenser må være på plass.

[Datatilsynet er bekymret for personvernssider ved systemet](#), spesielt om man velger løsninger der en sporingsenhet alltid skal være aktiv, eller dersom løsningene involverer tredjeparter. Det pekes på at eCall kan brukes som et overvåkingsinstrument og at personopplysninger kan bli brukt til andre formål eller misbrukt. I regjeringens notat står det: «*Personvernsspekter har vært trukket fram i diskusjoner, samt temaer som sporbarhet med hensyn til om systemet alltid skal være på eller slå seg på ved ulykke. Det har vært ulikt syn internasjonalt og det er ikke gitt gjennomslag for alle norske synspunkter*».

De økonomiske konsekvensene for staten og for ekom-tilbyderne er ifølge regjeringen vanskelig å forutsi. For trafikantene antas kostnadene å være marginale.

[ECall-tema som det gjenstår å avklare](#) er ifølge Nasjonalt kompetansesenter for helsetjenestens kommunikasjonsberedskap (KoKom):

- effekten av tiltaket
- personvern
- spin-off
- innringers rettigheter
- internasjonal roaming
- hvem skal motta eCall
- nødmeldetjenestens forhold til tredjepartsløsninger

Regelverk for bruk av kroppsskannere

EU har vedtatt nytt regelverk for bruk av kroppsskannere på europeiske flyplasser. De nye reglene innebærer ikke krav om å bruke kroppsskannere, men de som ønsker å bruke dem forplikter seg til å følge EUs retningslinjer. (Se side 54 og 61 i [oversikten over rettsakter sendt Europautvalget](#))

Det er [foreløpig uvisst om kroppsskannerne vil bli tatt i bruk på norske flyplasser](#).

Europakommisjonens opprinnelige [forslag fra 2008 ble stoppet av Europaparlamentet](#) på grunn av at kroppsskanning var krenkende og at mulig helsefare ikke var undersøkt tilstrekkelig. I det nye regelverket omtales bildene som mindre krenkende og som «pepperkakebilder». Det er ikke lov å lagre, skrive ut eller kopiere bildene, og ansiktet skal ikke være gjenkjennelig. Det er stilt krav til stråling fra skannerne, og passasjerer kan velge en annen form for klarering.

Andre aktuelle saker:

De foregående møtene i EØS-komiteen

Vikarbyrådirektivet, EUs jordobservasjonsprogram GMES og varepakken var blant de store sakene som stod på dagsorden da 38 nye rettsakter ble tatt inn i EØS-avtalen under [EØS-komiteens møte i Brussel den 13. juli](#). Under møtet sa den norske ambassadøren at [regjeringen legger til grunn](#) at norske regler for bruk av ansatte i vikarbyrå er forenlige med direktivet. Fast tilsetting vil fortsatt være hovednormen i norsk arbeidsliv.

Norge og EFTA-landene har støttet de nye reglene for handel med varer i det indre marked. Regelverket som ble vedtatt i EU i 2009, ble innlemmet i EØS-avtalen under julimøtet. Gjennom varepakken skal tilliten til det indre marked styrkes, og [EFTA-sekretariatet i Brussel oppsummerer](#) pakkens formål slik: «*The package aims to remove remaining barriers to the*

free movement of products, and contribute to the simplification of trade in goods within the EEA».

Norges tilslutning til den innledende driftsfasen av EUs jordobservasjonsprogram «er viktig både for å utøve vår nordområdepolitikk og for å forstå klimaendringene bedre», sa nærings- og handelsminister Trond Giske i en [nyhetssak](#) den 26. juni. Norges tilslutning til den innledende driftsfasen av EUs jordobservasjonsprogram er omtalt i egen sak over.

EØS-komiteens junimøte var omfattet også flere viktige saker.. [48 rettsaker ble den 15. juni](#) tatt inn i EØS-avtalen, deriblant ATM-direktivet. Det er særlig forhold knyttet til alkoholreklame som har vært omstridt i Norge. Direktivet setter minimumskrav til reklametid, slik at det enkelte land kan fastsette strengere eller mer detaljerte regler. Regjeringen har lagt til grunn at både det generelle forbudet mot alkoholreklame og alkoholforskriftens særskilte forbud mot alkoholreklame i rettede sendinger fra utlandet kan bestå. Beslutningen ble tatt med forbehold om Stortingets samtykke jf. EØS-avtalens artikkel 103. [Kulturdepartementet meldte](#) i forbindelse med behandlingen av direktivet tidligere i år at «Norges totalforbud mot reklame for alkohol i alle media under norsk jurisdiksjon [vil] være i samsvar med direktivet».

Under junimøtet var EØS-komiteens medlemmer enige om at det var lagt ned en betydelig innsats for å redusere etterslepet av rettsaker som skal inn i EØS-avtalen. Likevel ga EU siden uttrykk for at de anså drøftelsene på teknisk nivå for å være uttømt for noen av rettsaktene som ikke er innlemmet. EU sa at man derfor ville vurdere bruk av formelle prosedyrer i EØS-avtalen for å finne en løsning. Blant de sakene som EU-siden spesifikt nevnte finner man ifølge [Nasjonen](#) EUs tredje postdirektiv, bankinnskuddsdirektivet og GMO-forordningen. EU-ambassadør Atle Leikvoll sier til avisen at Norge har vært tydelig i sine standpunkt overfor EU. Han er ikke uroet over at EU-siden før sommeren varslet mulig bruk av formelle forhandlinger for å finne en løsning, men sier at «det vil alltid vere ein del saker og spørsmål vi jobbar lenge med for å finne løysingar på, og som ikkje fell på plass med ein gong». En knapp måned senere, under julimøtet, uttrykte begge sider i EØS-komiteen at de var tilfredse med innsatsen som var lagt ned for å redusere etterslepet av rettsaker som skal innlemmes i EØS-avtalen, og at man ville fortsette det nære samarbeidet.

Kamp om «grønn» merverdiavgift

Europakommisjonen har bedt den britiske regjeringen om å øke merverdiavgiften på energieffektiviserende materialer. [Regjeringen](#) har innført en redusert merverdiavgift på 5 prosent på energieffektiviserende materialer installert i boliger og bygninger brukt til veldedige formål. Kommisjonen mener dette er i strid med merverdiavgiftsdirektivet (mva-direktivet). Den 21. juni i år ba [Kommisjonen](#) den britiske regjeringen om å endre sin lovgivning i tråd med direktivet og øke merverdiavgiften på de aktuelle produktene. Kommisjonen meldte at dersom dette ikke ble gjort i løpet av to måneder vil saken bli meldt inn til EU-domstolen.

Den britiske regjeringen mener redusert avgift på energieffektiviserende materialer i boliger er i tråd med mva-direktivet og vil forsvare sitt syn. Derimot har regjeringen akseptert at redusert avgift ikke kan gjelde for materialer brukt i [bygninger til veldedige formål](#). Frankrike og flere medlemmer av Europaparlamentet støtter britene i kampen om å beholde redusert avgift.

Mva-direktivet slår fast at medlemslandene må ha en merverdiavgift på minimum 15 prosent. Storbritannia har merverdiavgift på 20 prosent. Direktivet åpner for redusert avgift på minimum 5 prosent på nærmere spesifiserte produkter. Kommisjonen mener energieffektiviserende materialer ikke inngår i listen. Britene er uenig i denne argumentasjonen. Norge er ikke bundet av bestemmelsene i merverdiavgiftsdirektivet.

Tollvernet – danske reaksjoner til det økte norske tollvernet

«Danmark truer med å gjøre norsk toll på hortensia til en EU sak» kunne man [lese i flere norske aviser](#) tidligere i sommer. Bakgrunnen for utspillet var at tollsatsen på store hortensiaer økte fra null til 72 prosent i juli. Mens Statens landbruksforvaltning har sett på saken som en ren presisering av regelverket, har danske myndigheter satt den i direkte sammenheng med toll på andre norske landbruksvarer. Den danske næringsministeren skrev i sakens anledning et brev til de norske statsrådene i utenriks- landbruks og finansdepartementet, hvor hun uttrykte sin skuffelse. Også danske medlemmer av Europaparlamentet har engasjert seg i hortensiasaken; Bendt Bendtsen sa i en [uttalelse til avisen Jyllands-posten](#) at han både hadde [skrevet til Europakommisjonen](#) og hatt møte med den norske ambassadøren til EU.

I en [pressemelding](#) den 18. september opplyser finansminister Sigbjørn Johnsen at han i svarbrev til den danske næringsministeren påpeker at det er en misforståelse at den norske tollsatsen har økt, og at tollmyndighetene kun har presisert hva som er stuehortensia. «*Storvokst hortensia hageplante og klatrehortensia er fremdeles tollfrie inn til Norge når plantene har opprinnelse i EU*», påpeker finansministeren videre i sitt brev.

Samtidig med finansministerens oversendelse av svar til den danske næringsministeren, varslet den norske regjeringen at en omlegging fra kronebasert toll til prosentbasert toll vil skje fra januar 2013, [melder e24 og Nationen](#). Hos relevante aktører i den norske matbransjen, er reaksjonene på regjeringens planer delte [i følge Aftenposten](#). Mens enkelte peker på at dette er et nødvendig tiltak for å sikre utvalget av norske matvarer, peker andre på at de negative konsekvensene dette blant annet vil ha for forbrukerne. Havbruksnæringen og Norges Fiskarlag er begge kritiske til endringen.

Danmark har tidligere fryktet nettopp en slik omlegging av tollen på norsk ost og konsekvensene dette får for dansk eksport. Danskene viser til at Norge gjennom EØS-avtalen har gått med på en gradvis liberalisering av handel med landbruksprodukter. Landbrukets utredningskontor opplyser at av 9600 tonn importert ost i 2011, kom 43 prosent fra Danmark. EU har på sin side tatt til orde for motreaksjoner dersom det norske importvernet for landbruksprodukter skulle bli styrket. [I et brev](#) oversendt Utenriks- og Landbruksdepartementet en uke før regjeringen la fram sitt tilbud i vårens jordbruksoppgjør, sier generaldirektøren hos landbrukskommisæren i Brussel at «[han] håper å unngå en situasjon hvor handelen med landbruksprodukt mellom EU og Norge blir truet av ensidige tiltak fra norsk side». [I en kommentar til Nationen](#) 19. september sier Roger Waite i Europakommisjonen at man som følge av den norske regjeringens beslutning har satt i gang undersøkelser. Både den danske næringsministeren og statssekretæren i det svenske Landbygdsdepartementet har reagert kraftig og varslet at de er beredt til å ta saken videre til Brussel.

Stortingsrepresentant Torgeir Trældal har i skriftlig spørsmål til landbruks- og matminister Trygve Slagsvold Vedum av 25. juni i år, tatt opp tollvernet og spurt om dette får konsekvenser for annen eksportindustri i Norge. Statsråden sier i sitt [svar på spørsmålet](#) at et sterkt importvern er en viktig forutsetning for opprettholdelsen av landbruksproduksjonen og for en offensiv norsk næringsmiddelindustri. Statsråden viser videre til at det innenfor EØS-regelverket ikke er rom for at en avtalepartner endrer betingelsene for handel. Derfor vil en

styrking av tollvernet ikke ha konsekvens for annen norsk eksport slik landbruks- og matministeren ser det.

Melding om Arktis og diskusjon om særskilte regler for olje- og gassvirksomhet i Arktis

Klimaendringer og økt økonomisk aktivitet tilsier økt EU-engasjement i Arktis. Det går fram av [meldingen om EUs arktiske politikk](#) «*Developing a European Union Policy towards the Arctic Region: progress since 2008 and next steps*» som Europakommisjonen og EUs høyrepresentant for utenriksspørsmål, Catherine Ashton, la fram 26. juni i år. Meldingen viser til at Arktis får økt strategisk betydning samtidig som det er en region med vellykket internasjonalt samarbeid. Delelinjeavtalen mellom Norge og Russland fra 2011 er et eksempel på dette.

Meldingen viser til at EU allerede bidrar til å bekjempe klimaendringer, til kunnskapsinnhenting og forskning, investerer i bærekraftig utvikling i nord og til økt sikkerhet for maritim transport i regionen. Kommisjonen og høyrepresentanten tar til orde for at EU framover skal bidra ytterligere til å støtte kunnskapsinnhenting og forskning, bidra til økonomisk utvikling på en bærekraftig måte og delta i en konstruktiv dialog med de arktiske landene. Det er i den forbindelse vist til at Arktisk Råd utvikler seg som det ledende regionale forumet for samarbeid. EU ønsker å samarbeide tett med Arktisk Råd og det er vist til at EU har søkt om observatørstatus i forumet.

Det er ventet at Rådet vil vedta konklusjoner også om den nye meldingen, men det er så langt ikke signaler om at Europaparlamentet (EP) vil vedta en ny rapport om Arktis. Kommisjonen la fram sin forrige [melding](#) om Arktis i 2008. På bakgrunn av denne meldingen vedtok Rådet [konklusjoner](#) om arktiske spørsmål i 2009 og Europaparlamentet en [rapport](#) i 2011. I forbindelse med parlamentsbehandlingen ble blant annet behovet for nye avtaler for styring og samarbeid i Arktis diskutert. I den endelige rapporten ble det imidlertid slått fast at det er en rekke avtaler som allerede regulerer Arktis slik at regionen slett ikke er et juridisk tomrom. Dette er i samsvar med den holdningen den norske regjeringen hadde formidlet. I meldingen fra Kommisjonen som kom i sommer, er det heller ikke tatt til orde for nye avtaler for Arktis.

Arktis står på dagsorden i EP i forbindelse med den pågående drøftingen av [forslaget](#) til nye sikkerhetsregler for olje- og gassvirksomhet til havs. Framlegget blir drøftet i flere komiteer. Både i industri-, energi- og forskningskomiteen (ITRE) som har hovedansvaret, og i energi- og helsekomiteen (ENVI) er det fremmet forslag om et moratorium på olje- og gassvirksomhet i Arktis. ENVI hadde avstemming om [utkastet til innstilling](#) fra saksordfører og [øvrige endringsforslag](#) 19. september. Envi gikk langt i å gå inn for stopp i olje- og gassvirksomhet i Arktis. Komiteen vedtok et forslag om at medlemslandene skal avstå fra å lisensiere aktivitet i Arktis og et om at Kommisjonen skal arbeide i internasjonale fora for en stopp i slik aktivitet. ITRE vil etter planen stemme over [utkast til innstilling](#) og [endringsforslag](#) 9. oktober. Her vil det også bli stemt over forslag knyttet til stopp i olje- og gassaktivitet i Arktisk.

EUs satsing på blå vekst

Europakommisjonen mener maritim sektor har et stort potensial for vekst. Kommisjonen anslår at totalt 5,4 millioner er sysselsatt i næringer knyttet til maritim sektor med en verdiskaping på over €500 milliarder. Innen 2020 bør dette være økt til henholdsvis 7 millioner og €600 milliarder. Den 13. september la Kommisjonen fram meldingen [Blå vekst: potensiale for marin og maritim bærekraftig vekst](#).

Kommisjonen ønsker at det skal satses spesielt på fem områder:

1. Hav, kyst og cruiseturisme
2. Blå energi (havenergi)
3. Mineralske ressurser i havene
4. Akvakultur
5. Blå bioteknologi

Blå vekst skal være den marine sektorens bidrag til EUs 2020 strategi. Meldingen er merket som EØS-relevant.

Som en del av Europa 2020-strategien for økt vekst og sysselsetting la Europakommisjonen 29. august fram en [grønnbok](#) om kartlegging av havbunnen.

Kommisjonen mener havområdene rundt Europa skaper nye muligheter for å nå 2020 målene. Det forutsetter bl.a. bedre kunnskap om ressursene på havbunnen. Kommisjonen foreslår at man innen 2020 skal ha et digitalt kart og en database over Europas havbunn som skal være tilgjengelig for alle. Databasen skal dekke topografi, geologi, habitater og økosystemer. Kommisjonen ønsker å samarbeide med medlemslandene for at kunnskap skal bli tilgjengelig og til nytte for myndigheter, forskere, industri og samfunn.

Grønnboken er merket som EØS-relevant. Norge driver kartlegging av havbunnen i norske havområder gjennom programmet [MAREANO](#).

[EUs havstrategidirektiv](#) var i utgangspunktet merket som EØS-relevant, men regjeringen [konkluderte med at det ikke skulle innlemmes i EØS-avtalen](#): «Basert på en helhetlig vurdering hvor forskjellen mellom direktivets og EØS-avtalens geografiske virkeområde har vært et tungtveiende moment». Vi er ikke kjent med om regjeringen mener grønnboken om kartlegging av havbunnen eller meldingen om blå vekst er EØS-relevant.

Høringsfrist for grønnboken er 15. desember.

